

Poster 1. - Endogeni disruptori – utjecaj na ljudsko zdravlje i kontroverze

Natko Gereš¹, Maja Lang Morović¹

¹Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, ŠNZ „Andrija Štampar“ - PDS Javno zdravstvo
Svrha rada jest na temelju postojeće relevantne literature donjeti zaključke o utjecaju endogenih disruptora na ljudsko zdravlje i organizam, te predstaviti ključne napretke, rasprave i probleme vezane uz djelovanje okolišnih čimbenika na endokrini sustav.

Kroz postojeća saznanja poznato je da neke kemikalija mogu utjecati na ljudski organizam, na način da se upliću u fiziološke endokrine procese. Tvari koje stvaraju štetu na intaktni ljudski organizam djelovanjem na hormonski sustav zovu se endokrini receptori. Neki endokrini disruptori ostvaruju svoj učinak direktno na hormonske receptore oponašajući hormone ili antagoniste hormona. Drugi ostvaruju svoj učinak mijenjajući bjelančevine koje sudjeluju u dostavljanju hormona do stanica.

Postoje brojni dokazi o utjecaju različitih kemikalija na životinjski svijet, a u tijeku su istraživanja i rasprave o mogućem utjecaju endogenih disruptora na ljudski razvoj te razvoj određenih bolesti. Dokazi postoje, ali nikako dostatno da jasno opišu negativne trendove u ljudskom zdravlju u posljednjim desetljećima, poput porasta pojave kriptorhizma, hipospadije, steriliteta muškaraca, karcinoma reproduktivnog sustava kod žena i drugo.

Količina kemikalija kojima smo okruženi, dugotrajnost istraživanja učinka kemikalija na ljude, birokratske zapreke u prijavljivanju i sistematizaciji endogenih disruptora, izazovi su s kojijma se bave relevantne svjetske i europske organizacije. Ovaj rad je doprinos znanju o endogenim disruptorima kroz kratku sistematizaciju postojećih dokaza i glavnih nedoumica, s ciljem da omogući upoznavanje s tematikom zdravstvenim profesionalcima te tako pomogne izgradnju kapaciteta sustava za preventivno djelovanje i edukaciju populacije o načinima kako smanjiti ili eliminirati negativne učinke okolišnih faktora, točnije endogenih disruptora, na zdravlje.

Nedostatak jasnih dokaza o utjecaju endogenih disruptora na ljude, ali nemogućnost znanosti da prati industriju i golemu količinu kemikalija u optjecaju, otvara sivo područje gdje postoji prostor za indukciju koja može dovesti do nepovjerenja prema znanosti. Upravo zato, ključna je sistematična nadogradnja znanja kroz konstruktivnu raspravu, koja će spriječiti da se istraživanjem endogenih disruptora zanemare drugi mogući rizici i uzroci negativnih zdravstvenih pojava koje se vežu uz utjecaj endogenih disruptora. Potrebno je omogućiti da se razviju mehanizmi učinkovitije kontrole i suradnje s industrijom u spriječavanju puštanja kemikalija s opasnim ili dovoljno upitnim utjecajem na ljudsko zdravlje.

Ključne riječi: endogeni disruptori, kemikalije